

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 051 «Економіка»
(шифр та найменування спеціальності)

**на тему: «СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ СКЛАДОВИХ ДЕМОГРАФІЧНОГО
РОЗВИТКУ»**

(назва теми)

Виконавець:
студентка факультету економіки та управління підприємництвом
Лукашеєва А.Є. _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:
К.е.н., доцент кафедри статистики
(науковий ступінь, вчене звання)
Вітковська К.В. _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ОДЕСА – 2021

Актуальність теми дослідження. Демографічну ситуацію в тій чи іншій країні характеризує відтворення населення країни у просторовій та часовій визначеності. Забезпечення умов розвитку народонаселення України має розглядатися як один із найпріоритетніших національних інтересів в основах державної політики та національної безпеки. Демографічний чинник є одним із визначальних для забезпечення стабільного розвитку держави, а проблеми оптимального демографічного розвитку слід розглядати як першочергові інтереси держави, як фактор і водночас як результат функціонування. Від демографічних показників працездатного населення і показників демографічного розвитку залежить розвиток трудового потенціалу і, відповідно величина сукупного національного доходу. Аналіз сучасної демографічної ситуації, а також динаміки останніх років свідчить про наявність в Україні поряд із соціально-економічними проблемами глибокої демографічної кризи. Все це робить тему дослідження вельми актуальною в умовах сьогодення.

При написанні роботи були використані наукові публікації як вітчизняних демографів, таких як Е.Лібанова, В.Стешенко, І.Курило, Н.Левчук, так і дослідження Європейських вчених, зокрема Міжнародного банку.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів та науково – прикладних рекомендацій щодо статистичного оцінювання основних складових демографічного розвитку України.

Для досягнення поставленої мети у роботі було поставлено та вирішено наступні завдання:

- узагальнити основні теоретичні підходи до сутності відтворення населення;
- розглянути основні типи відтворення населення та їх відмінності;
- проаналізувати динаміку чисельності та структури населення;
- оцінити основні показники відтворення населення України;
- розглянути регіональні особливості демографічної ситуації;
- провести оцінку впливу факторів на демографічні процеси;
- здійснити прогнозування чисельності населення методом компонент.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи населення України, як в цілому в країні, так і на регіональному рівні.

Предметом дослідження є вивчення відтворення населення України, а також визначення специфіки процесів відтворення населення, їх типологія, встановлення причин настання кризи демографічного розвитку.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною базою дослідження виступає загальнонауковий діалектичний метод пізнання процесів відтворення населення. В роботі була використана значна кількість різноманітних математичних та статистичних методів, серед яких, насамперед, метод коефіцієнтів, аналізу інтенсивності динаміки, індексний метод, метод пересування вікових груп, ранжування, кореляції та регресії та інші. Більшість прогнозів та розрахунків проводились в програмі EXCEL.

Джерелами інформації при написанні кваліфікаційної роботи служили публікації фахівців у сфері демографічних процесів з різних видань, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, дані Державної служби статистики України, електронні ресурси.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Результати дослідження були опубліковані у збірниках наукових робіт студентів:

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст роботи представлений на 67 сторінках комп'ютерного тексту. Кваліфікаційна робота містить 25 таблиць, 20 рисунків. Бібліографічний список нараховує 28 літературних джерел, що викладені на 2 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі розглянуто теоретико – методологічні аспекти процесів відтворення населення його основних типів та метематико-статистичних моделей.

У другому розділі проведено детальний аналіз основних демографічних процесів як в цілому по країні так і на рівні окремих регіонів.

У третьому розділі виявлено вплив основних чинників на рівень смертності населення як основного фактора погіршення демографічної ситуації Здійснено прогноз чисельності населення методом компонент.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

Народонаселення можна визначити як безперервно відновлювана безліч людей і найрізноманітніших їх соціальних колективів, у сукупності утворюють суб'єкт суспільства, іншими словами, як матеріальне утворення, реальне буття якого проявляється в системі соціальних зв'язків і суспільних відносин. Як суб'єкт суспільства народонаселення не може розглядатися тільки як проста сукупність окремих індивідів, диференційованих за статтю і віком. Роль суб'єкта суспільства народонаселення виконує завдяки тому, що воно являє собою не тільки сукупність окремих індивідів, а й складний агрегат різних соціальних спільнот.

При вивченні динаміки населення центральне місце займає відтворення населення в цілому і складових його частин. Природний рух населення проводиться через народження і смерті. Відповідно демографія вивчає процеси народжуваності і смертності, темпи природного руху населення і інші явища, пов'язані з перерахованими процесами.

Кризові явища та процеси які відбуваються у суспільному, економічному та політичному житті України спричинили й кризову демографічну ситуацію, яка характеризується подальшим поглибленням процесу депопуляції, тобто систематичним скороченням чисельності населення.

В цілому за аналізований період чисельність населення України скоротилась більше ніж на 7,8 млн. осіб або на 16%, враховуючи втрати населення в результаті тимчасової окупації території Автономної республіки Крим і міста Севастополя. Середньорічний темп зниження чисельності населення

становив 0,9%, тобто в середньому щорічно країна втрачала більше ніж 392 тис. осіб.

Відомо, що зміни в чисельності населення відбуваються в результаті дії двох факторів: природного руху та міграційних процесів. Основним фактором скорочення чисельності населення України за період 2010-2020 рр. було перевищення смертності над народжуваністю, тобто природне скорочення, в результаті чого втрати населення склали майже 2,3 млн. осіб. За рахунок міграційних процесів чисельність населення за аналізований період збільшилась майже на 235,7 тис. осіб, тобто міграція протягом усього досліджуваного періоду виступала у якості фактора, що стримував скорочення чисельності населення.

Проведені розрахунки прогнозованої чисельності населення в Україні показали, що вона буде скорочуватися й надалі. Так, до 2030 року вона зменшиться на 2682,8 тис. осіб, або на 6,4%, в тому числі чисельність жінок скоротиться на 1469,3 тисяч осіб, або на 6,5%, а чоловіків – на 1214 тисяч осіб, тобто на 6%.

Існують, однак, резерви мінімізації втрат населення в результаті зниження смертності. Україна сьогодні входить в десятку країн світу з самою високою смертністю та має самий високий коефіцієнт смертності в Європі.

Для скорочення смертності існують такі резерви:

- 1) дуже висока свєрх смертність чоловіків порівняно з жінками, особливо в найбільш продуктивних вікових групах (20-50 років);
- 2) дуже висока порівняно з розвиненими країнами смертність від основних причин.